

Sygn. akt III AUa 939/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 maja 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia	SA Małgorzata Pasek
Sędziowie:	SA Elżbieta Gawda SA Małgorzata Rokicka-Radoniewicz (spr.)
Protokolant: p.o. protokolanta sądowego Sylwia Zawadzka	

po rozpoznaniu w dniu 10 maja 2018 r. w Lublinie

sprawy S. K. (1)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w R.

o wysokość emerytury

na skutek apelacji S. K. (1)

od wyroku Sądu Okręgowego w Radomiu

z dnia 10 sierpnia 2017 r. sygn. akt VI U 1214/16

oddala apelację.

Małgorzata Rokicka-Radoniewicz Małgorzata Pasek Elżbieta Gawda

Sygn. akt III AUa 939/17

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 31 sierpnia 2016 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. przyznał S. K. (1) emeryturę z urzędu.

S. K. (1) w dniu 19 października 2016 r. złożył odwołanie od powyższej decyzji wskazując, że nie zgadza się z nieuwzględnieniem przy wyliczeniu emerytury składek z okresu od 2001 r. do 28 lutego 2009 r. z tytułu zatrudnienia w Przedsiębiorstwie Produkcyjno - Handlowym (...) spółce z o.o. w R.. Wniósł o wyliczenie kwoty tych składek zgodnie z umową o pracę w tym okresie lub w oparciu o art. 15 ust. 2a ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. wniósł o oddalenie odwołania.

W piśmie procesowym z dnia 24 kwietnia 2017 r. S. K. (1) podtrzymał swój wniosek, zawarty w odwołaniu o wyliczenie kwoty składek, załączając szereg dokumentów mających potwierdzić, że kwota brutto niewypłacona mu przez pracodawcę w latach 2001-2009 wynosi 684.807,42 zł. Nadto wniósł o skrócenie przez Sąd przyjętego przez ZUS średniego okresu trwania jego życia wynoszącego 208,50 miesięcy o 35 % z uwagi na stale pogarszający się stan jego zdrowia, na dowód czego przedłożył karty informacyjne leczenia szpitalnego.

Pismem z dnia 17 maja 2017 r., ustosunkowując się do pisma wnioskodawcy, Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. podtrzymał swoje dotychczasowe stanowisko i wskazał, że jak wynika z materiału dowodowego za okres z tytułu zatrudnienia w spółce (...) wnioskodawca nie otrzymał wynagrodzenia, w związku z czym brak jest składek na jego indywidualnym kwocie. Zgodnie zaś z art. 15 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS podstawę wymiaru świadczenia stanowi przeciętna podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne (emerytalne, rentowe) w wybranym okresie. Podstawę wymiaru składek stanowi przychód pracownika z tytułu zatrudnienia, czyli kwota wynagrodzenia wypłaconego, a nie kwota domniemana, która zgodnie z treścią umowy o pracę powinna być wypłacona. Odnośnie żądania skrócenia średniego trwania życia organ rentowy wskazał, że do ustalenia emerytury średnie dalsze trwanie życia zostało uwzględnione zgodnie z przepisami art. 26 ust. 1-5 ustawy emerytalnej.

Wyrokiem z dnia 10 sierpnia 2017 r. Sąd Okręgowy w Radomiu oddalił odwołanie.

Swoje rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy oparł na następujących podstawach faktycznych i rozważaniach prawnych.

S. K. (1), ur. się w dniu (...) w okresie od 16 czerwca 1989 r. do 1 stycznia 1990 r. zatrudniony był w Przedsiębiorstwie Produkcyjno-Handlowym i Usługowym (...) spółce z o.o. w B. (następnie Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowe i Usługowe (...) Sp. z o.o. w R.) na stanowisku dyrektora d/s handlowych. W okresie od 2 stycznia 1990 r. do 28 lutego 2009 r. zatrudniony był jako dyrektor naczelny. Spółka zajmowała się handlem stałą. Od 2001 roku zajmowała się ściąganiem należności od innych podmiotów i sprzedażą maszyn. W tym czasie S. K. (1) zajmował się pisanie pism procesowych, zgłaszaniem wniosków o ściganie różnych osób do prokuratury. Spółka przynosiła dochody do 2000 r.

S. K. (1) był członkiem rad nadzorczych Spółek (...), (...) i (...), lecz nie pobierał z tego tytułu wynagrodzenia. Począwszy od 2002 r. do końca zatrudnienia w spółce (...) nie pobierał wynagrodzenia za pracę w niej i za ten okres nie były opłacane składki do ZUS. Zaległości z tytułu niewypłaconych wynagrodzeń dla pracowników za lata 2001-2008 wyniosły 825.197,42 zł. W tym czasie Spółka nie prowadziła działalności gospodarczej, a jedynie skupiała się na dochodzeniu na drodze postępowania sądowego swoich należności od (...) Bank (...) SA w W., które według Spółki na dzień 31 grudnia 2006 roku wynosiły 29.490.568,95 zł. Kwota zaś wszystkich zobowiązań Spółki bez naliczonych odsetek wynosiła 22.649.936,89 zł.

Wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 19 grudnia 2007 r., sygn. akt XX GC 527/05, zostało oddalone powództwo Spółki (...) przeciwko (...) Bank (...) S.A. w W. o zapłatę. Wyrokiem z dnia 26 lutego 2008 r., sygn. akt VI ACa 496/08, Sąd Apelacyjny w Warszawie oddalił apelację spółki od wyroku w sprawie XX GC 527/05. Stosunek pracy S. K. (1) w Spółce (...) ustał w wyniku wypowiedzenia przez pracodawcę z powodu braku środków finansowych na wynagrodzenia i działalność spółki.

W okresie od listopada 2001 r. do 28 lutego 2009 r. składki na ubezpieczenia emerytalno-rentowe i wypadkowe S. K. (2) nie zostały zewidencjonowane w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych.

Postanowieniem z dnia 25 lipca 2007 r. w sprawie V GU 57/06 Sąd Rejonowy w Radomiu oddalił wniosek (...) SA w D. z udziałem Przedsiębiorstwa Produkcyjno-Handlowego i Usługowego (...) Sp. z o.o. w R. o ogłoszenie upadłości obejmującej likwidację majątku tej spółki jako dłużnika, z powodu braku majątku nieruchomego i ruchomego dłużnika, który pozwoliłby na pokrycie kosztów postępowania upadłościowego.

Postanowieniem z dnia 25 września 2007 r. w sprawie VIII Gz 34/07 Sąd Okręgowy w Radomiu oddalił zażalenie (...) S.A. w D. od w/w postanowienia Sądu Rejonowego w Radomiu.

Postanowieniem z dnia 5 marca 2009 r. w sprawie V GU 27/08 Sąd Rejonowy w Radomiu oddalił wniosek Przedsiębiorstwa Produkcyjno -Handlowego i Usługowego (...) Sp. z o.o. w R. o ogłoszenie upadłości.

Postanowieniem z dnia 23 marca 2010 r. Sąd Rejonowy w Radomiu w sprawie V GU 54/09 oddalił wniosek wierzyciela Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. z udziałem (...) Sp. z o.o. w R. o ogłoszenie upadłości tej Spółki jako dłużnika.

W dniu 15 maja 2015 r. S. K. (1) złożył w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. wniosek o rentę z tytułu niezdolności do pracy. Decyzją z dnia 7 sierpnia 2015 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. przyznał S. K. (1) rentę z tytułu całkowitej niezdolności do pracy od 1 maja 2015 r., tj. od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek. Renta przysługiwała na stałe. Do obliczenia podstawy wymiaru renty przyjęto przeciętną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne z 20 lat kalendarzowych wybranych z całego okresu ubezpieczenia od 1978 r. do 2001 r. Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru wyniósł 189,30 %. Do ustalenia wysokości renty ZUS uwzględnił okresy składkowe w wymiarze 33 lat i 7 dni oraz nieskładkowe w wymiarze 5 lat, 8 miesięcy i 9 dni. Wysokość świadczenia do wypłaty wyniosła 3.057,68 zł.

Decyzją z dnia 31 sierpnia 2016 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. z urzędu przyznał S. K. (1) emeryturę od (...)tj. od osiągnięcia wieku emerytalnego. Wysokość emerytury została obliczona zgodnie z zasadami określonymi w art. 26 ustawy emerytalnej w wysokości 3.795,44 zł.

Powyższy stan faktyczny został ustalony w oparciu o powołane wyżej dokumenty, w tym znajdujące się w aktach organu rentowego oraz w aktach spraw V GU 57/06, V GU 27/08 i V GU 54/09 Sądu Rejonowego w Radomiu. Zgromadzony w sprawie materiał dowodowy nie budził żadnych wątpliwości i nie był kwestionowany przez żadną ze stron.

W ocenie Sądu Okręgowego zarzut S. K. (1) w zakresie nieuwzględnienia przez ZUS w wyliczeniu wysokości jego emerytury składek z okresu pracy od 2001 r. do 28 lutego 2009 r. jest bezpodstawny.

Sąd Okręgowy wskazał, że zasady podlegania obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym - emerytalnemu i rentowym, w tym zasady ustalania składek oraz podstaw ich wymiaru, a także kwestie ewentualnego zbiegu różnych tytułów tego ubezpieczenia regulują art. 6, art. 9 i art. 18 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity Dz. U. z 2016 roku poz. 963 ze zm.), stanowiąc między innymi, że obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym podlegają osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są między innymi pracownikami (art. 6 ust. 1 pkt 1), a podstawę wymiaru składek stanowi przychód zdefiniowany w art. 4 pkt 9 tej ustawy. A zatem ubezpieczenie społeczne dotyczy wszystkich osób utrzymujących się z własnej pracy, a ustawa systemowa powiązała obowiązek ubezpieczenia społecznego nie tylko z działalnością przynoszącą stały dochód, ale z faktem posiadania jakichkolwiek stałych źródeł dochodu. Innymi słowy, obowiązek ubezpieczenia emerytalnego i rentowych, w przypadku pracownika, wiąże się nie tyle z jego statusem, ile z faktem otrzymywania z tego tytułu wynagrodzenia (przychodu), stanowiącego podstawę dla wyliczenia wysokości składki.

Zgodnie z art. 18 ust. 1 ustawy systemowej podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe stanowi przychód, rozumiany według zasad określonych w przepisach ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (tekst jednolity Dz. U. z 2016 poz. 2032 ze zm.) między innymi z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy, a także z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności oraz umowy agencyjnej lub umowy zlecenia, jak również z tytułu współpracy przy tej działalności lub współpracy przy wykonywaniu umowy oraz przychód z tytułu członkostwa w(...)spółdzielni(...)lub spółdzielni (...)i taka jest też podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie (art. 20 ust. 1 ustawy systemowej). Przychodem w rozumieniu ustawy o podatku dochodowym są więc otrzymane lub postawione do dyspozycji podatnika w roku kalendarzowym pieniądze i wartości pieniężne oraz wartość otrzymanych świadczeń w naturze i innych nieodpłatnych świadczeń (art. 11). Za przychody ze stosunku służbowego, stosunku pracy, pracy nakładczej oraz spółdzielczego stosunku pracy - omawiana ustawa uważa wszelkiego rodzaju wypłaty

pieniężne oraz wartość pieniężną świadczeń w naturze bądź ich ekwiwalenty bez względu na źródło finansowania tych wypłat i świadczeń, a w szczególności: wynagrodzenia zasadnicze, wynagrodzenia za godziny nadliczbowe, różnego rodzaju dodatki, nagrody, ekwiwalenty za niewykorzystany urlop i wszelkie inne kwoty niezależne od tego, czy ich wartość została z góry ustalona, a ponadto świadczenia pieniężne ponoszone za pracownika, jak również wartość innych nieodpłatnych świadczeń lub świadczeń częściowo odpłatnych (art. 12 ust. 1 ustawy o podatku dochodowym). Przychodem, od którego wymierzana jest w myśl art. 18 ustawy systemowej składka są zatem wszystkie otrzymane lub postawione do dyspozycji należności przysługujące pracownikowi wymienione w katalogu z art. 12 ustawy o podatku dochodowym, chyba że zostały wyłączone z podstawy ustalania składek, a także należności z innych tytułów, jeżeli zostały włączone do podstawy wymiaru składki. Inaczej mówiąc, podstawą wymiaru składki są (fizycznie) otrzymane - wypłacone środki pieniężne, albo też takie środki postawione do dyspozycji pracownika (a więc środki pieniężne wypłacone, ale z przyczyn leżących po stronie pracownika niepobrańe przez niego, czyli należności przekazane do dyspozycji pracownika jako prawnie mu przysługujące.

Nie jest więc możliwe uwzględnianie w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne pracowników jakichkolwiek należności, które nie stały się przychodem ze stosunku pracy w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych. Przychód powstaje dopiero w momencie rzeczywistego otrzymania lub postawienia go do dyspozycji pracownika, stąd przy ustalaniu podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne istotne jest czy powstał przychód z tytułu stosunku pracy, a więc czy nastąpiła wypłata należności lub jej postawienie do dyspozycji ubezpieczonego. Przychód z tytułu wynagrodzenia za pracę - zgodnie z ogólnymi zasadami określonymi w art. 11 ust. 1 ustawy o podatku dochodowym - powstaje z chwilą jego otrzymania lub postawienia do dyspozycji. Stąd też wynagrodzenie będzie dla pracownika przychodem tego roku podatkowego, w którym zostało otrzymane, choćby nawet dotyczyło ono roku poprzedniego. Tak więc definicja, zawarta w art. 11 ustawy o podatku dochodowym, ma zastosowanie do przychodu stanowiącego podstawę wymiaru składki na ubezpieczenia pracowników w takim zakresie, w jakim określa on jako przychód wynagrodzenie i inne świadczenia ze stosunku pracy wypłacone pracownikowi. W konsekwencji nie są przychodami w rozumieniu zarówno tego przepisu, jak i art. 18 ust. 1 ustawy systemowej, wierzytelności, nawet wymagalne. Nie jest dopuszczalne uwzględnianie w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne pracowników jakichkolwiek należności, które nie stały się przychodem ze stosunku pracy w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych. Jak już wyżej wskazano, przychód powstaje bowiem dopiero w momencie jego rzeczywistego otrzymania lub postawienia do dyspozycji.

Następstwem regulacji zawartej w art. 18 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych jest przepis § 2 ust. 6 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 18 kwietnia 2008 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu postępowania w sprawach rozliczania składek, do których poboru zobowiązany jest Zakład Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. Nr 78, poz. 468), zgodnie z którym dla każdego ubezpieczonego, dla którego podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe stanowi przychód w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych, płatnik składek w imiennym raporcie miesięcznym i imiennym raporcie miesięcznym korygującym sporządzonym za tego ubezpieczonego oraz w deklaracji rozliczeniowej i deklaracji rozliczeniowej korygującej uwzględnia należne składki na ubezpieczenia społeczne od wszystkich dokonanych lub postawionych do dyspozycji ubezpieczonego wypłat - od pierwszego do ostatniego dnia miesiąca kalendarzowego, którego deklaracja dotyczy - stanowiących podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, z uwzględnieniem ograniczenia, o którym mowa w art. 19 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Przepis ten rozstrzyga, że w dokumentach rozliczeniowych należność pracownika z tytułu stosunku pracy może być dla celów ubezpieczeniowych uwzględniona w podstawie wymiaru składek dopiero w miesiącu, w którym została wypłacona lub postawiona do dyspozycji pracownika. Jeżeli w danym miesiącu brak było przychodu z tytułu wykonywania pracy w ramach stosunku pracy w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych, to brak było również podstawy wymiaru składek. Tym samym składki na ubezpieczenia nie były należne, nie powstała wierzytelność z tytułu składek ani nie może zostać wdrożona procedura związana z ich ściąganiem (egzekucją). Dopiero z chwilą wypłacenia należnego (przysługującego) wynagrodzenia (a więc otrzymania lub postawienia do dyspozycji pracownika w roku kalendarzowym pieniędzy i wartości pieniężnych), powstaje obowiązek opłacenia składek. Przy braku wypłaty wynagrodzenia nie ustala się podstawy wymiaru składki, a więc nie pojawia się pojęcie „składki należnej”. Potwierdza to regulacja zawarta w art. 40 ust. 1 pkt 1 i ust. 2 pkt 4 ustawy

systemowej, według której na koncie ubezpieczonego ewidencjonuje się informacje o zwaloryzowanej wysokości należnych - w przypadku ubezpieczonych niebędących płatnikami - składek na ubezpieczenie emerytalne. Tak więc niewypłacenie co miesiąc pracownikowi wynagrodzenia powoduje, że faktycznie nieopłacone - nieodprowadzone - w związku z tym od niego składki - nie są należne, jeżeli natomiast ubezpieczony (niebędący płatnikiem składek) w ciągu 3 miesięcy od upływu terminu opłacenia składki stwierdzi, że składka nie została opłacona, może zwrócić się do Zakładu o udzielenie informacji, czy Zakład podjął działania zmierzające do jej ściągnięcia (art. 40 ust. 1a ustawy).

Płatnik składek dokonuje rozliczenia składek za danego ubezpieczonego w imiennym raporcie miesięcznym (za pracownika w tzw. raporcie ZUS (...)). Zgodnie z art. 41 ust. 3 pkt 4 ustawy systemowej raport zawiera także zestawienie należnych składek na ubezpieczenia społeczne w podziale na ubezpieczenie: emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe, zawierające dane o tytule ubezpieczenia, podstawie wymiaru składek oraz o kwocie składki w podziale na należną od ubezpieczonego i płatnika składek. Z konstrukcji tego przepisu wynika, że pod pojęciem „należne składki” powinny być rozumiane składki obliczone od podstawy ich wymiaru. Zewidencjonowanie składek na koncie ubezpieczonego następuje na podstawie tych raportów. Natomiast informacja, o której mowa w art. 41 ust. 8 ustawy (tzw. ZUS (...)), przekazywana jest przez płatnika wyłącznie ubezpieczonemu celem weryfikacji i ewentualnego podjęcia postępowania reklamacyjnego, określonego w art. 41 ust. 11-13 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Przy czym informacja, o której mowa w art. 41 ust. 8 tej ustawy, zgodnie z brzmieniem tego przepisu, powinna zawierać dane przekazane przez płatnika za ubezpieczonego do ZUS w imiennych raportach miesięcznych. Tym samym, jeśli płatnik do ZUS przekazuje tzw. „raport zerowy”, tj. z podstawą wymiaru i kwotami składek, które wynoszą „0”, to takie dane powinny zostać podane w informacji przekazanej ubezpieczonemu. Wykazany w raporcie przychód (należność wypłacona lub postawiona do dyspozycji pracownika) jest podstawą do obliczenia, rozliczenia i przekazywania składki co miesiąc (art. 17 ust. 1 ustawy systemowej), która powinna być zapłacona nie później niż do 15 dnia następnego miesiąca (art. 47 ust. 1 pkt 3 tej ustawy). Po tym terminie składka „należna” staje się także składką „niezapłaconą”, od której płatnik zobowiązany jest do zapłacenia odsetek (art. 23 ust. 1 ustawy). Nieopłacone w terminie składki (składki należne) podlegają ściągnięciu (wraz z odsetkami) w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji lub egzekucji sądowej (art. 24 ust. 2 ustawy systemowej). Składki należne ewidencjonuje się na koncie ubezpieczonego (art. 40 ust. 1 pkt 1 tej ustawy), podobnie jak informacje o wysokości należnych i wpłaconych składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (art. 40 ust. 2 pkt 4). Należy również podkreślić, że przepisy ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych dotyczące przedawnienia należności z tytułu składek, wymierzania opłaty dodatkowej za nieopłacenie składek lub opłacenie ich w zaniżonej wysokości w terminie, legitymacji i obowiązku ściągnięcia należności z tytułu składek nieopłaconych w terminie w postępowaniu egzekucyjnym, odsetek od nieopłaconych w terminie składek, jak również odpowiedzialności osób trzecich, mają zastosowanie w każdym przypadku, gdy płatnik nie opłaci należnych składek wynikających z deklaracji rozliczeniowej w obowiązującym terminie. Są to więc instytucje stosowane do składek należnych, wymagalnych i nieopłaconych w terminie. Trzeba też zauważyć, że niesporządzenie imiennego raportu miesięcznego jest dopuszczalne tylko w sytuacjach wyrejestrowania pracownika, stąd dopóki pracownik nie zostanie wyrejestrowany raport musi być co miesiąc sporządzany (także z urzędu - art. 48b ust. 1 ustawy systemowej). Możliwość sporządzenia raportu z urzędu oznacza przyjęcie za podstawę wymiaru należnej składki wynagrodzenia wynikającego z umowy o pracę. Potrzebę sporządzenia raportu imiennego z urzędu może zgłosić ubezpieczony, który stwierdzając, że jego składka nie została opłacona, może zwrócić się do organu rentowego o udzielenie informacji, czy podjął on działania zmierzające do jej ściągnięcia (art. 40 ust. 1a ustawy systemowej). Dalej oznacza to jednak, że dopóki pracodawca nie wypłaci faktycznie wynagrodzenia pracownikowi, dopóty nie odprowadza składki na ubezpieczenia społeczne, ze wszystkimi tego konsekwencjami.

Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, po pomniejszeniu o kwoty składek podlegających sfinansowaniu ze środków ubezpieczonego, stanowi podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne. Składka na ubezpieczenie zdrowotne pracowników, w myśl art. 95 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (tekst jednolity Dz. U. z 2016 poz. 1793 ze zm.), podlega odliczeniu od podatku dochodowego od osób fizycznych na zasadach określonych w wymienionej wyżej ustawie o podatku dochodowym od osób fizycznych. Gdyby uznać, że składka ta - w całości finansowana przez pracownika - miałaby być obliczana od należnego wynagrodzenia także niewypłaconego, musiałaby być sfinansowana w całości ze

środków ubezpieczonego (wobec braku potrącenia zaliczki na podatek dochodowy), brak bowiem możliwości uznania na podstawie obecnie obowiązujących przepisów, że w takim przypadku nie byłoby obowiązku opłacenia składki.

Tak więc w relacji ZUS – płatnik, organy rentowe egzekwują od płatników obowiązek składkowy, w szczególności poprzez sprawowanie kontroli w oparciu o kryterium prawidłowości i rzetelności (art. 86 ust. 2 pkt 2 ustawy systemowej) oraz za pomocą stosowania odpowiednich środków prawnych w sytuacji nienależytego wywiązywania się z tych zadań - odsetek za nieterminowe opłacanie składek, dodatkowej opłaty, zakwestionowania danych zawartych w imiennym raporcie miesięcznym, dokonania wymiaru składek z urzędu, jeżeli płatnik nie złożył w terminie deklaracji ubezpieczeniowej, wniosku o założenie księgi wieczystej dla nieruchomości dłużnika w celu zabezpieczenia należności z tytułu składek hipoteką przymusową, zabezpieczenia należności z tytułu składek ustawowym prawem zastawu na ruchomościach i prawach zbywalnych dłużnika (zastaw skarbowy), decydowania o umorzeniu, odroczeniu terminu płatności i rozłożeniu na raty należności z tytułu składek. Uwolnienie się od obowiązku opłacania składek może nastąpić jedynie w sytuacji zastosowania instytucji przedawnienia, umorzenia całkowicie nieściągalnych należności z tytułu składek (nie dotyczy to jednak, w myśl art. 30 ustawy systemowej, składek finansowanych przez ubezpieczonych niebędących płatnikami składek, czyli np. składek finansowanych przez pracowników) lub umorzenia należności składkowych, z wyłączeniem składek na ubezpieczenie emerytalne. Z kolei ubezpieczony został wyposażony przez ustawodawcę w dwa podstawowe uprawnienia mające na celu niwelowanie nieprawidłowości w realizowaniu obowiązku składkowego, tj. złożenie pisemnego lub do protokołu wniosku do płatnika o sprostowanie:

1) informacji zawartych w imiennym raporcie miesięcznym (i korygującym) w terminie 3 miesięcy od otrzymania informacji zawartych w tych raportach, m.in. w sprawie zestawienia należnych składek na ubezpieczenia społeczne (art. 41 ust. 8, 11 i 14 ustawy systemowej);

2) danych przekazanych do ZUS w zakresie błędnej informacji o stanie konta, tj. niezewidencjonowania należnych składek na ubezpieczenie emerytalne lub ich zewidencjonowania w niewłaściwej wysokości (art. 50 ust. 2e ustawy systemowej).

W obu przypadkach, w razie nieuwzględnienia wniosku ubezpieczonego, sprawa trafia do postępowania wyjaśniającego prowadzonego przez ZUS.

Mając na uwadze powyższe rozważania należało przyjąć, że niewypłacone pracownikowi wynagrodzenie za pracę nie stanowi podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne (por. także uchwała Sądu Najwyższego 7 sędziów z dnia 10 września 2009 roku, I UZP 5/09, OSNP 2010/5-6/71, Prok.i Pr.-wkł. 2010/12/40, Biul.SN 2009/9/23, M.P.Pr. 2010/3/152-157).

S. K. (1) nie neguje faktu, że od 2001 r. do końca zatrudnienia nie pobierał wynagrodzenia za pracę. Według zaś danych organu rentowego w okresie tym nie była wykazywana podstawa do ustalenia składki i nie były opłacane składki na ubezpieczenie (od listopada 2001 r.). Ostatnie składki od Przedsiębiorstwa Produkcyjno-Handlowego i Usługowego (...) spółki z o.o. w R. – jako należne, a nie opłacone przyjęto za październik 2001 roku. Przeprowadzone w sprawie postępowanie dowodowe wykazało również, iż zaległości Spółki z tytułu niewypłaconych wynagrodzeń dla pracowników za lata 2001-2008 wyniosły 825.197,42 zł, Spółka nie posiada zaś majątku nieruchomości i ruchomego, który pozwoliłby na pokrycie kosztów postępowania upadłościowego. Brak jest zatem widoków nad wyegzekwowanie przez wnioskodawcę zaległych wynagrodzeń.

Odnosząc się do żądania wnioskodawcy zawartego w piśmie z dnia 24 kwietnia 2017 r., tj. skrócenia średniego trwania życia należy wskazać, że do ustalenia emerytury średnie dalsze trwanie życia zostało uwzględnione zgodnie z przepisami art. 26 ust. 1-5 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity Dz. U. z 2017 roku poz. 1383). W myśl tych przepisów Prezes Głównego Urzędu Statystycznego ogłasza w formie komunikatu w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski” corocznie do 31 marca tablice trwania życia, które są podstawą do ustalania emerytur na wnioski zgłoszone od dnia 1 kwietnia do dnia 31 marca następnego roku

kalendarzowego. ZUS nie może więc dokonywać dobrowolnych interpretacji obowiązujących przepisów prawa, jak i stosować od nich jakichkolwiek odstępstw, np. w związku z chorobą, niezdolnością do pracy.

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy orzekł, jak w sentencji.

Apelację od powyższego wyroku złożył S. K. (1).

Zarzucił:

1/ istotne uchybienie procesowe mające na wynik sprawy: na pierwszej rozprawie w dniu 26 kwietnia 2017 r. przewodniczył SSR Paweł Oziębło, oddelegowany do sądu Okręgowego w Radomiu, na drugiej rozprawie w dniu 4 sierpnia 2017 r. przewodniczył SSO Jarosław Łuczaj, który nie ogłosił, że rozpoczyna proces ponownie, co oznacza, że sprawę obaj sędziowie prowadzą razem; sąd na drugiej rozprawie przyjął pismo procesowe skarżącego, ale odrzucił załączony do niego dowód w sprawie. Gdyby uznać, że była to pierwsza rozprawa, to sąd powinien był przyjąć pismo i załączony dowód. Skoro sędziowie prowadzili razem sprawę, to w wyroku brak jest merytorycznego stanowiska SSR Pawła Oziębło oraz podpisu tego sędziego;

2/ niewyjaśnienie okoliczności faktycznych istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, które zaistniały w ostatnich 20 latach aktywności zawodowej skarżącego, w szczególności:

a/ że składając formalny, przedmiotowy wniosek do Sądu Okręgowego w Radomiu skarżący motywował go ustnie przed sądem, w oparciu o przepisy kodeksu cywilnego: art. 5, art. 7, art. 24 § 2 w zw. z art. 448, art. 441 § 1, art. 417 § 1 i 2, art. 417¹ § 2 i 3, art. 417² oraz art. 77 Konstytucji RP. Sąd w swoich pisemnych ustaleniach w wyroku nie odnotował faktu powołania się przez skarżącego na art. 77 Konstytucji RP;

b/ długu, jak ma wobec skarżącego Rzeczpospolita Polska, wynikającego z faktu zrealizowania umowy z (...), o czym skarżący wypowiadał się w piśmie z 20 kwietnia 2017 r. Realizując tę operację odzyskania dla RP należnych jej środków finansowych od Rosji skarżący ryzykował swoim życiem i majątkiem osobistym; to on podarował RP kwotę 50 milionów złotych, należną spółce (...) z tytułu prowizji, zrezygnował także ze zwrotu poniesionych kosztów, uważając, że to dla dobra Rzeczpospolitej Polskiej; Sąd Okręgowy nie odnotował w uzasadnieniu sprawy (...);

c/ przez ponad 20 lat polski wymiar sprawiedliwości permanentnie oskarżał wnioskodawcę karnie o dokonywanie przestępstw gospodarczych, co miało zdecydowanie zły wpływ na stan jego zdrowia oraz obniżyło dochody pracodawcy skarżącego, systematycznie eliminując spółkę (...) z rynku handlu wyrobami hutniczymi. Sądy RP uniewinniły skarżącego, co udokumentował w pismach procesowych. To pyrrusowe zwycięstwo przyniosło mu jednak utratę zdrowia, utratę majątku osobistego i rodzinnego oraz utratę dobrego imienia w społeczeństwie. Sąd w swoich pisemnych ustaleniach w wyroku całkowicie zignorował i pominął w/w fakty, choć bezspornie miały one decydujący wpływ na stan zdrowia skarżącego i kondycję finansową pracodawcy skarżącego;

d/ w procesach gospodarczych sądy zaarrestowały majątek i środki finansowe, będące własnością spółki (...) z R. - tak było w L., gdzie Sąd Rejonowy prowadził upadłość (...) w Likwidacji oraz w R., gdzie Sąd Rejonowy prowadził upadłość spółki (...) i egzekucję z nieruchomości spółki(...)z R.. W pismach procesowych w przedmiotowej sprawie skarżący przedstawił esencjonalne dowody zuchwałego złodziejstwa dokonanego na majątku spółki (...) z R.. Za każdym razem Sąd legitymizował taką kradzież stosownym prawomocnym wyrokiem. Prokuratura za każdym razem umarzała śledztwo, a skarżącemu pozostawiano jeden wybór: subsydiarny oskarżenia przeciwko sprawcom. W pismach procesowych skarżący przedstawił niezbędne dowody z akt prokuratury. Oficjalnie „wyparował” majątek o wartości 100.000.000 zł. Sąd I instancji całkowicie zignorował i pominął w/w fakty, które mając decydujący wpływ na stan finansów spółki (...), tak że nie mogła wypłacać skarżącemu wynagrodzenia;

e/ zignorowanie faktu istnienia dwóch prawomocnych wyroków, wydanych przez sądy RP, które miały decydujący wpływ na aktualny stan zdrowia skarżącego i wysokość emerytury; co więcej prokuratorzy i Naczelnik Aresztu Śledczego nie wykonali prawnie obowiązujących wyroków: postanowienia Sądu Wojewódzkiego w Krakowie z dnia 12

grudnia 1995 r., w sprawie o sygn. akt III Ko 675/95, nakazującego umieszczenie skarżącego w szpitalu więziennym - jako więźnia niebezpiecznego poddano go specjalnemu traktowaniu i w efekcie doprowadzono do stanu zejściowego oraz postanowienia Sądu Rejonowego dla Warszawy Śródmieścia w Warszawie II Wydziału Karnego z dnia 28 sierpnia 2006 r., w sprawie o sygn. akt II Kp 946/06, nakazującego przeprowadzenia kontroli Urzędowi Skarbowemu pod nadzorem prokuratora w Banku (...) SA w W. - kontroli nie przeprowadzono, a efekcie spółka (...) przegrała wieloletni proces i ogłosiła upadłość. Sąd Okręgowy winien był wziąć pod uwagę powyższe orzeczenia, mając na względzie art. 77 Konstytucji RP oraz fakt, że emerytura to dorobek całego życia;

f/ Sąd Okręgowy w swoim pisemnym uzasadnieniu na str. 8 i 9 powołuje się na uchwały Sądu Najwyższego: z dnia 11 grudnia 2008 r., I UZP 6/08 i z dnia 10 września 2009 r. I UZP 5//09, lecz równocześnie nie stwierdza, że prawo nie może działać wstecz; przedmiotowa sprawa dotyczy okresu od 2002 r. do lutego 2009 r., a przed datą 11 grudnia 2018 r. obowiązywało „inne prawo”;

g/ że Sąd Okręgowy, nie rozpatrzył żądania skarżącego o skrócenie przyjętego przez ZUS średniego trwania dalszego życia skarżącego i stwierdził, że skarżący nie wykazał, aby zaskarżona decyzja organu była nieprawidłowa. Skarżący nie zgadza się z powyższym, dlatego że ZUS mając pełną wiedzę o stanie zdrowia skarżącego w dniu 31 sierpnia 2016 r. wydał decyzję, z której wynika że skarżący będzie jeszcze żył 208,5 miesięcy tj.: 17,37 lat, a zatem dożyje wieku 83,37 lat. Tymczasem wg danych GUS za 2016 r. średnia długość życia mężczyzn w Polsce wynosi 71,1 lat. Według opracowań wewnętrznych ZUS średni czas pobierania emerytur przez mężczyzn to maksymalnie 9 lat, co potwierdza średnią dożywalność do 73 roku życia. Najnowsze opracowanie mówi, że w nowym systemie mężczyźni odbiorą jedynie 30% wpłaconych składek. W złożonym wniosku skarżący przedstawił badania medyczne wykonane przez leczący go szpital. ZUS nie kwestionował tych badań, natomiast Sąd Okręgowy w żaden sposób ich nie weryfikował i rozstrzygnął, czy żądanie ma jakiegokolwiek uzasadnienie.

Z tych wszystkich względów skarżący wnosił o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpatrzenia.

W odpowiedzi na apelację organ rentowy wnosił o oddalenie apelacji.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja jest niezasadna i podlega oddaleniu.

Sąd Apelacyjny w pełni podziela zarówno ustalenia faktyczne, jak i rozważania prawne zawarte w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego, jeżeli uzasadnienie orzeczenia pierwszoinstancyjnego, sporządzonego zgodnie z wymaganiami art. 328 § 2 k.p.c., spotyka się z pełną akceptacją sądu drugiej instancji to wystarczy, że da on temu wyraz w treści uzasadnienia swego orzeczenia, bez powtarzania szczegółowych ustaleń faktycznych i wnioskowań prawniczych zawartych w motywach zaskarżonego orzeczenia.

Odnosząc się bezpośrednio do zarzutów apelacji stwierdzić należy ich bezzasadność.

Skład sądu orzekającego w sprawie w postępowaniu pierwszoinstancyjnym był prawidłowy. Istotnie w trakcie postępowania doszło do zmiany sędziego referenta: z SSR del. do SO Pawła Oziębło na SSO Jarosława Łuczaja, natomiast było to uprawnione w obowiązującym stanie prawnym. W konsekwencji wyrok ogłoszony został w prawidłowym składzie jednego sędziego – sędziego Sądu Okręgowego Jarosława Łuczaja. Ten sam sędzia wyrok podpisał. Ubocznie zauważyć wypada, że nawet w świetle obecnie obowiązujących przepisów dopuszczalna jest zmiana składu sądu - może ona nastąpić w przypadku niemożności rozpoznania sprawy albo długotrwałej przeszkody w rozpoznaniu sprawy w dotychczasowym składzie (art. 47b § 1 ustawy z 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych, Dz. U. z 2018 r., poz. 23).

Skarżący podnosił, że Sąd Okręgowy nie wskazał w treści uzasadnienia, że skarżący domagał się rozpoznania sprawy na gruncie art. 77 Konstytucji RP. Zarzut powyższy nie ma jednak żadnego wpływu na rozstrzygnięcie w sprawie

niniejszej. Zgodnie z art. 77 Konstytucji RP każdy ma prawo do wynagrodzenia szkody, jaka została mu wyrządzona przez niezgodne z prawem działanie organu władzy publicznej (ust. 1). Ustawa nie może nikomu zamykać drogi sądowej dochodzenia naruszonych wolności lub praw (ust. 2).

W przedmiotowej sprawie kwestią sporną jest wysokość emerytury skarżącego i w tym kierunku toczyło się postępowanie w sprawie. Dochodzenie wynagrodzenia za ewentualną szkodę wyrządzoną przez władzę publiczną możliwe jest na drodze postępowania przed sądem powszechnym – wydziałem cywilnym.

W sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych przedmiot rozpoznania sprawy sądowej wyznacza decyzja organu rentowego, od której wniesiono odwołanie i tylko w tym zakresie podlega ona kontroli sądu zarówno pod względem jej formalnej poprawności, jak i merytorycznej zasadności. A zatem argumentacja skarżącego odnosząca się do okoliczności prowadzenia przez niego działalności w ramach (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w R., w tym doprowadzenia do realizacji wielomilionowego kontaktu z Rosją, jak również kwestia toczących się przeciwko skarżącemu procesów karnych, zakończonych uniewinnieniem skarżącego, pozostawać muszą bez wpływu na ocenę rozstrzygnięcia w sprawie. Fakt pogorszenia się sytuacji finansowej spółki (...) po 2000 r. oraz wszelkie przyczyny zaistnienia tego stanu rzeczy również stanowią okoliczności obojętne dla niniejszego postępowania.

W sprawie bezsporne jest, że w okresie od listopada 2001 r. do 28 lutego 2009 r. skarżący nie uzyskiwał wynagrodzenia z tytułu zatrudnienia w Przedsiębiorstwie Produkcyjno-Handlowym i Usługowym (...) spółki z o.o. w R. i z tytułu zatrudnienia w w/w spółce nie były odprowadzane składki na ubezpieczenie społeczne. Niewypłacone pracownikowi wynagrodzenie za pracę nie stanowi podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne. Przedmiotowy okres nie może być zatem zaliczony jako okres składkowy, co w sposób dogłębny i szczegółowy wyłuszczył Sąd I instancji w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku. Uchwały Sądu Najwyższego: z dnia 11 grudnia 2008 r., I UZP 6/08 i z dnia 10 września 2009 r. I UZP 5//09 zostały przez sąd I instancji przywołane adekwatnie.

Skarżący zarzucił także, że zarówno organ rentowy, jak i sąd I instancji zignorowali fakt, że jako osoba schorowana, narodowości polskiej, nie ma realnych możliwości dożycia wieku, który przyjął organ rentowy jako średni czas trwania jego życia. Powyższy błąd ma, zdaniem skarżącego, bezpośrednie przełożenie na wysokość otrzymywanej emerytury.

Zarzut powyższy jest nietrafny. Podzielić należy stanowisko Sądu I instancji, że do ustalenia emerytury średnie dalsze trwanie życia zostało uwzględnione prawidłowo, zgodnie z przepisami art. 26 ust. 1-5 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity Dz. U. z 2017 roku poz. 1383). W myśl tych przepisów Prezes Głównego Urzędu Statystycznego ogłasza w formie komunikatu w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski” corocznie do 31 marca tablice trwania życia, które są podstawą do ustalania emerytur na wnioski zgłoszone od dnia 1 kwietnia do dnia 31 marca następnego roku kalendarzowego. Organ rentowy nie może zatem dokonywać dobrowolnych interpretacji obowiązujących przepisów prawa, jak i stosować od nich jakichkolwiek odstępstw, mając chociażby na względzie aktualny stan zdrowia konkretnego ubezpieczonego i prognozy na przyszłość dotyczące pogorszenia czy polepszenia się stanu jego zdrowia. Takiej możliwości nie ma również w postępowaniu toczącym się na skutek odwołania od decyzji organu rentowego, bowiem wyżej wskazane przepisy mają charakter bezwzględnie obowiązujący.

Zaskarżony wyrok odpowiada prawu, a apelacja natomiast nie zawierała żadnej argumentacji przemawiającej za uwzględnieniem wniesionego środka zaskarżenia.

W tym stanie rzeczy Sąd Apelacyjny orzekł, na podstawie art. 385 k.p.c., jak w sentencji.